

A Development of Program and Effects of Program for Increasing Educational Provision Quality at Early Childhood Level of the Child Development Centers under Local Administrative Organization¹

Rungnapa Tangchitcharoenkhul²

Received: November 5, 2013

Accepted: March 26, 2013

Abstract

The purposes of this research were to 1) develop program for increasing educational provision quality at early childhood level of the child development centers (CDC) under Local Administrative Organization; and 2) verify effectiveness of the developed program using latent growth curve model. The significant research finding showed that the component of the program for increasing educational provision quality at early childhood level of the CDC under LAO composed of foreward, program origin, program development guideline, purpose of the program, structure of the program, program plan, program activities organizing guidelines; program document and program evaluation. Program perspectives consisted of 5 components: 1) coherent and relevant (CR); 2) personalized and choiced (PC); 3) progressive and challenging (PC); 4) bliss, fun and contribution (BFC); and 5) breath and depth (BD) or inclusively = (CR- 2PC – BFC -BD). The main principle of the program administration employed the monitoring PDCA quality cycle, using the monitoring system of the self evaluation of the personel CDC based on their program implementation, and the empowerment. In addition, external monitoring and evaluation of assistant researchers in the area from employment, monitoring and evaluation to achieve the goals of the program, were done according to the developed indicators. The program evaluated from all stakeholders perspective. (teachers, administrators and parents), the evaluation from experiment The effectiveness study results of the developed program was evaluation by in-depth interviewing of the 3 stakeholders (teachers, administrators and parents) and experts found that all key informant groups indicated that the developed program was appropriated in contents of program, activities and duration of action. The effectiveness of study results of the developed program using latent growth curve model found that the growth of quality and administration of child development centers on indicators: the physical and movement development, cognitive development, emotional/psychological and social development, teacher quality and administration that all 5 models had changed increasing in linear growth model. The 3 times of growth rate analyses of quality and administration of child development centers indicators found that the growth rate of May to July 2011 ranged from 0.265-0.418, and July to September 2011 ranged from 0.509 –0.681. The initial means ranged from 1.698 – 2.128, and the slope means ranged from 0.611 – 0.815. The 5 models fitted nicely to empirical data.

Keywords: Program, Educational provision quality, Early childhood level, Child development centers

¹ Research report was funded by National Research Council of Thailand (NRCT)

² Lecturer in Education Faculty, Suan Dusit Rajabhat University
e-mail: atrungnapa@yahoo.com. Tel.: 089-786-530

การพัฒนาโปรแกรมและผลการใช้โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น¹

รุ่งนภา ตั้งจิตเจริญกุล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 2) ตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยศึกษาแนวโน้ม/พัฒนาการคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้คือ ผลการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย คำชี้แจง ความเป็นมา แนวทางการพัฒนาโปรแกรม วัตถุประสงค์ของโปรแกรม โครงสร้างของโปรแกรม แผนการดำเนินการตามโปรแกรม แนวทางการจัดกิจกรรมตามโปรแกรม เอกสารของโปรแกรม และแบบประเมินผลโปรแกรม โดยโปรแกรมมีการดำเนินการใน 5 ลักษณะคือ 1) เชื่อมโยงและตรงเหมาะสม (coherent and relevant: CR) 2) เฉพาะตัวและเลือกได้ (personalized and choiced: PC) 3) ก้าวหน้าและท้าทาย (progressive and challenging: PC) 4) สุข สนุก และเสริมสร้าง (bliss, fun and contributing: BFC) และ 5) ความกว้างและความลึก (breadth and depth: BD) เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้หลักสำคัญในการดำเนินงานตามโปรแกรมใช้หลักวงจรคุณภาพ PDCA แบบมีการกำกับติดตาม (monitoring) ด้วยระบบการกำกับติดตาม (monitoring system) คือ มีการประเมินตนเองของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากการดำเนินการตามโปรแกรม และการเสริมพลังอำนาจร่วมกับการกำกับติดตามและประเมินภายนอกของคณะนักวิจัยในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินการตามโปรแกรมบรรลุเป้าหมายตามตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป ลักษณะของการประเมินโปรแกรมคือการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ทั้งหมดจากผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และผู้บริหาร โดยการประเมินจากการทดลองใช้โปรแกรมฯ ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ทดลองใช้โปรแกรมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้ดูแลเด็ก กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้ปกครองของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มให้ความเห็นว่าโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในเรื่องเนื้อหาสาระของโปรแกรม กิจกรรมของโปรแกรม และระยะเวลาการดำเนินการ ส่วนผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมฯ ด้วยการวิเคราะห์พัฒนาการ/แนวโน้มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าโมเดลองค์พัฒนาการตามตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ พัฒนาการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม คุณภาพของผู้ดูแลเด็ก และด้านการบริหารจัดการทั้ง 5 โมเดล มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเชิงเส้นตรง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นอัตราการพัฒนาการทั้ง 3 ช่วงเวลา พบว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ตัว ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2554 ถึงเดือนกรกฎาคม 2554 มีค่าตั้งแต่ 0.265-0.418 ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2554 ถึงเดือนกันยายน 2554 มีค่าตั้งแต่ 0.509-0.681 ค่าเฉลี่ยของคะแนนการวัดครั้งแรก (ML) มีค่าตั้งแต่ 1.698-2.128 และค่าเฉลี่ยของอัตราการเปลี่ยนแปลง (MS) มีค่าตั้งแต่ 0.611-0.815 ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ทั้ง 5 โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: โปรแกรม คุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

¹ งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

² อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต e-mail: atrungnapa@yahoo.com. Tel.: 089-786-530

ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 ได้มีการถ่ายโอนงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ คือสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ (กรมการศาสนาเดิม) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติเดิม) และกระทรวงมหาดไทย คือ กรมการพัฒนาชุมชน โดยเริ่มถ่ายโอนตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 ด้วยข้อกำหนดตามกฎหมายดังกล่าว ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ต้องเข้ามามีบทบาทหลักในการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างไรก็ตามแม้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความประจักษ์ชัดในภารกิจของการจัดการศึกษาปฐมวัย แต่องค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่งยังขาดประสบการณ์ในการจัดการศึกษามาก่อน ทั้งความรู้ด้านบุคลากรและด้าน การจัดการทรัพยากรทำให้การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องดำเนินการไปโดยที่ยังไม่พร้อมสมบูรณ์

ความไม่สมบูรณ์ในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นได้จากงานวิจัยเชิงประเมิณรวม 4 เรื่อง คือ 1) การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติการศึกษาด้านการบริหารจัดการที่สิ้นสุดเมื่อปีการศึกษา 2547 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549) พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งยังไม่มีความพร้อมที่จะรับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ประถมศึกษา ทำให้การจัดการศึกษาได้ไม่สมบูรณ์ และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การจัดหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน

รวมทั้งขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ บุคลากรและงบประมาณ ปัญหาสำคัญ คือ การขาดคุณภาพในเรื่องวิธีการเรียนรู้ของเด็ก จิตวิทยาและพัฒนาการเด็ก เช่น ให้เด็กเรียนโดยท่องจำอย่างเดียว ไม่ส่งเสริมให้เด็กใช้การคิดตั้งแต่เล็กๆ 2) รายงานโครงการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2544) พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกือบทุกแห่งยังไม่ได้จัดสื่อและวางแผนกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ต่างวัฒนธรรมต่างท้องถิ่นและระดับนานาชาติ นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาปฐมวัยยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าปานกลาง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้โดยตรงของเด็ก และจากผลการสำรวจการจัดบริการการพัฒนาเด็กวัย 3-5 ปี พบว่ายังด้อยทั้งคุณภาพในด้านการบริหารและการจัดการ 3) จากการศึกษาความต้องการของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ชี้ให้เห็นว่าบุคลากรในองค์กรยังขาดและความต้องการความเข้าใจในด้านการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นอย่างมาก และ 4) รายงานมาตรฐานและการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2551) พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สำรวจจำนวน รวม 10,687 ศูนย์ ยังไม่ได้มาตรฐานรวม 333 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 3.12

ผลการวิจัยเชิงประเมิณติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 เรื่อง ได้ผลสอดคล้องกันว่า การดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังด้อยคุณภาพ เนื่องจาก 1) บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีความรู้ความเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของเด็กเล็ก ขาดความรู้ความชำนาญในการบริหารจัดการศูนย์ การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวางแผนกิจกรรมที่เอื้อต่อการ

เรียนรู้ต่างวัฒนธรรม ระดับท้องถิ่น และระดับนานาชาติ 2) บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความต้องการได้รับความรู้เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจและความชำนาญในการดำเนินงานตามพันธกิจของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดแคลนทั้งวัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากร และบุคลากรในการดำเนินงานบางส่วน

ผู้วิจัยในฐานะของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตซึ่งรับผิดชอบการผลิตครู สาขาการศึกษาปฐมวัยเห็นความจำเป็นเร่งด่วนของการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัด 12 จังหวัด รวม 36 ศูนย์ เมื่อวันที่ 15 กันยายน ถึง 30 ตุลาคม เดือน พ.ศ. 2554 เพื่อสรุปสาเหตุที่มาของปัญหาโดยกำหนดประเด็นการสำรวจเป็น 3 ประเด็น คือ 1) วุฒิการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัย 2) ระดับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเล็ก และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 3) ความพร้อมด้านทรัพยากรและบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สำรวจส่วนใหญ่ (ร้อยละ 45.97) มีผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กที่ไม่ได้จบการศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยตรง และไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเล็ก รวมทั้งไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนประเด็นความพร้อมด้านทรัพยากรและบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีปัญหามากนัก เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีทรัพยากรที่เพียงพอจากการที่ผู้ปกครองและคนในชุมชนที่พร้อมให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผลการสำรวจเบื้องต้นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยพัฒนาว่าการเพิ่มคุณภาพการจัด

การศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ควรทำโดยรีบด่วน คือการพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กเล็กได้มีการพัฒนาทุกด้าน พัฒนาคุณภาพของผู้ทำหน้าที่ผู้ดูแลเด็ก และพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควบคู่กันไปพร้อมกัน โดยเน้นความสำคัญของการมีผู้ปกครอง/ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ผู้วิจัยจึงตระหนักที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อช่วยทำให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

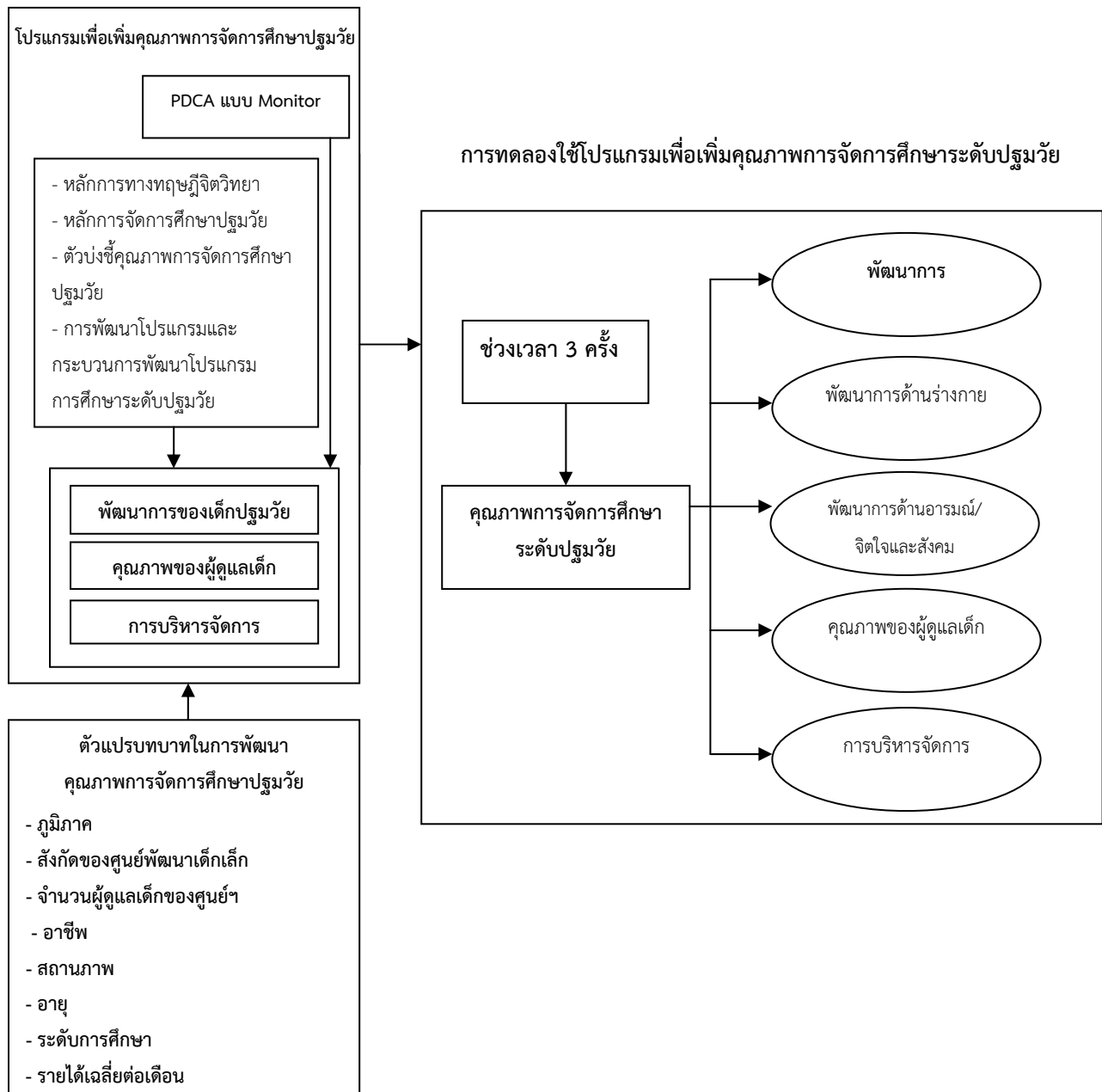
1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยศึกษาแนวโน้ม/พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้หลัก PDCA ซึ่งยังไม่ได้ผลมากนัก ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้หลัก PDCA แบบ Monitoring ดังนั้น กรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการพัฒนาใน 2 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม และ 2) ขั้นตอนการทดลองใช้โปรแกรม เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของ

โปรแกรม ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมใช้หลักการทางทฤษฎีจิตวิทยาที่มีผลต่อการจัดโปรแกรมการศึกษาระดับปฐมวัย หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาโปรแกรมและกระบวนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาระดับปฐมวัย และหลักการของ PDCA แบบ Monitoring และนำหลักการออกแบบโปรแกรม 7 องค์ประกอบของ Scottish Executive (2004) ตลอดจนมีการบูรณาการแนวคิดทฤษฎีการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ตลอดจนมีการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎีการจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแบบบูรณาการ โดยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจะพัฒนาทั้งเด็กปฐมวัยและผู้ดูแลเด็ก ดังนี้ คือ 1) ส่วนของเด็กปฐมวัย คือพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งพัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม 2) ส่วนของผู้ดูแลเด็ก ทั้งในเรื่องของคุณภาพของผู้ดูแลเด็กด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านบุคลิกภาพและจิตใจ และการบริหารจัดการทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ส่วนขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้โปรแกรมเพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรม เป็นการนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจากขั้นตอนที่ 1 ไปทดลองใช้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 12 ศูนย์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ครั้ง คือ ก่อนการทดลอง ทดลองใช้ 2 เดือน และทดลองใช้ 4 เดือน และตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมด้วยการวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ (Latent growth curve model) ซึ่งจะทำให้เห็นพัฒนาการที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังภาพประกอบที่ 1

แผนประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยรวม 6 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้คือ

ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิจัยเอกสาร (R1)

ขั้นตอนนี้เป็นการเสาะค้น บันทึก และการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย

โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย รวม 60 ฉบับ เพื่อพัฒนาแนวทางสำหรับการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมฯ และเครื่องมือประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขั้นตอนที่สอง การพัฒนารอบของโปรแกรม เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (D1) ขั้นตอนนี้เป็น การวิเคราะห์และสังเคราะห์สาระที่ได้จากเอกสารจากขั้นตอน R1 ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้ได้กรอบของโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขั้นตอนที่สาม การวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพัฒนาโปรแกรม (R2) ขั้นตอนนี้เป็น การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ดูแลเด็ก 2) กลุ่มผู้ปกครอง 3) กลุ่มผู้บริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มละ 10 คน รวม 30 คน และ 4) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน รวมทั้งสิ้น 36 คน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้ได้สาระเกี่ยวกับ 1) สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด 2) ปัจจัยป้อน (Input) ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) กระบวนการ (Process) ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) ผลผลิต (Output) ของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 5) แนวทาง การพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขั้นตอนที่สี่ การพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฉบับร่าง (D2) ขั้นตอนนี้เป็น การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารในขั้นตอน R1 และผลจากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์แบบจัดกลุ่มสนทนากับขั้นตอน R2 เพื่อให้ได้โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฉบับร่าง และเครื่องมือการประเมิน

คุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขั้นตอนที่ห้า การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปทดลองใช้ และการนำโปรแกรมไปทดลองใช้และการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรม (R3) ขั้นตอนนี้เป็น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติให้ความรู้และฝึกปฏิบัติตามโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะไปทดลองใช้ การร่วมกันวางแผน การนำโปรแกรมไปทดลองใช้ระหว่างบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคือผู้บริหารศูนย์ผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ นักวิจัยหลัก ทั้งนี้ลักษณะเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารโดยจัดขึ้นทั้ง 4 ภูมิภาค (ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้) ภูมิภาคๆ ละ 3 ศูนย์ รวม 12 ศูนย์ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่จะนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้คือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 12 ศูนย์ (จาก 4 ภูมิภาค: ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้) การสุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนการดำเนินการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1) ผู้วิจัยสุ่มเลือก 1 จังหวัดจากแต่ละภาค ซึ่งประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยภาคเหนือเก็บรวบรวมข้อมูลจากจังหวัดนครสวรรค์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือจังหวัดนครราชสีมา ภาคกลางคือจังหวัดชลบุรี และภาคใต้คือจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2) จากแต่ละจังหวัดที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 ของการสุ่มตัวอย่างกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดละ 3 ศูนย์ จาก 4 จังหวัดใน 4 ภาค รวมทั้งสิ้น 12 ศูนย์

โดยผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ผู้บริหาร 1 คน ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 1-2 คน และรวมศูนย์ละ 2-3 คน ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ 4 ภูมิภาค จำนวน 4 คน และคณะนักวิจัยจำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 42 คน

ส่วนการตรวจสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตามรายละเอียดดังนี้คือ

1. การสังเคราะห์ข้อมูลจากการบันทึกอนุทินและพฤติกรรมของเด็กในภาพรวมของผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์จากการทดลองใช้โปรแกรมจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการบันทึกอนุทินและพฤติกรรมของเด็กประจำวันในภาพรวมของผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์การทดลองใช้โปรแกรมจำนวน 4 เดือน ของผู้ดูแลเด็ก รวมจำนวน 960 ชุด จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 12 ศูนย์

2. การสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบติดตามผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กหลังจากการเข้าโครงการอบรมโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยและนำไปทดลองใช้ รวม 26 คน

3. การสังเคราะห์ข้อมูลจากการถอดบทเรียนภาคสนามของผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ในการเข้าไปกำกับติดตามการดำเนินการตามโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนา

เด็กเล็กจากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง

4. การประเมินพัฒนาการ/แนวโน้มของคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการบริหารจัดการจากการทดลองใช้โปรแกรมจากแบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย แบบประเมินคุณภาพของผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และแบบประเมินการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดย 1) แบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินของผู้ดูแลเด็กเพื่อประเมินเด็กของแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจาก 4 ภูมิภาค แห่งละ 20 คน จำนวน 12 ศูนย์ รวม 240 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินของผู้ปกครองเด็กของแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แห่งละ 20 คน รวม 240 คน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล จากทั้งกลุ่มผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง รวม 3 ช่วงเวลา (1) ก่อนทดลองใช้ (2) ทดลองใช้แล้ว 2 เดือน (กรกฎาคม 2554) และ (3) ทดลองใช้แล้ว 4 เดือน (กันยายน 2554) เพื่อประเมินพัฒนาการ/แนวโน้มของคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการบริหารจัดการจากการทดลองใช้โปรแกรมเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินรวม 1,440 ชุด 2) แบบประเมินคุณภาพของผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินจากผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองของแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แห่งละ 20 คน จำนวน 12 ศูนย์ รวม 240 ชุด รวม 3 ช่วงเวลา รวม 1,440 ชุด และ 3) แบบประเมินการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินจากผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองของแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แห่งละ 20 คน จำนวน 12 ศูนย์ รวม 240 ชุด รวม 3 ช่วงเวลา รวม 1,440 ชุด ดังนั้นเก็บรวบรวมแบบประเมินทั้งสิ้น 4,320 ชุด

ขั้นตอนที่หก การปรับปรุงโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หลังจากการนำไปทดลองใช้ (D3) ขั้นตอนนี้เป็น การนำผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของ เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ทดลองใช้โปรแกรมด้วยการวิเคราะห์พัฒนาการ/แนวโน้มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพรวม 9 ชุด โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ

1. แบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คุณลักษณะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่สังกัดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนผู้ดูแลเด็กของศูนย์ฯ จำนวนเด็กเล็กของศูนย์ฯ การศึกษาของผู้ดูแลเด็ก อาชีพของผู้ปกครอง สถานภาพของผู้ปกครอง อายุของผู้ปกครอง การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตอนที่ 2 การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

2. แบบประเมินการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คุณลักษณะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถาม และ

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. แบบประเมินคุณภาพของผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คุณลักษณะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถามและตอนที่ 2 การประเมินคุณภาพของผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. แบบประเมินกระบวนการในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คุณลักษณะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 การประเมินกระบวนการในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5. แบบประเมินความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คุณลักษณะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถามและตอนที่ 2 การประเมินความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6. แบบสอบถามติดตามผู้บริหารศูนย์/ผู้ดูแลเด็กหลังจากการเข้าโครงการอบรมโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวม 4 ประเด็น คือ 1) การดำเนินการตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายหลังเข้ารับการอบรมโปรแกรมฯ 2) กระบวนการปรับปรุง/พัฒนา ระหว่างการดำเนินการตามโปรแกรมฯ 3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็กที่ได้พัฒนาขึ้นจากการเข้ารับการอบรมโปรแกรมฯ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 4) การดำเนินการตามโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่แตกต่างจากการดำเนินการเดิมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

7. ประเด็นและแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และผู้ทรงคุณวุฒิในการนำโปรแกรมไปทดลองใช้ตามประเด็นรวม 5 ประเด็น คือ 1) สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ปัจจัยป้อน (Input) ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) กระบวนการ (Process) ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) ผลผลิต (Output) ของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 5) แนวทาง การพัฒนาโปรแกรม

8. แบบบันทึกอนุทินของผู้ดูแลเด็ก/ผู้บริหารศูนย์ประจำวัน เป็นแบบบันทึกร่วมกันระหว่างผู้ดูแลเด็ก/ผู้บริหารศูนย์เป็นรายวันว่าได้ดำเนินการใด มีปัญหาใด มีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร และวางแผนการดำเนินงานในวันต่อไปอย่างไร

9. แบบบันทึกพฤติกรรมในภาพรวมประจำวัน เป็นการบันทึกของผู้ดูแลเด็ก/ผู้บริหารศูนย์เป็นรายวันว่าได้ดำเนินการใดและส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยว่ามีพัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการทางด้านสติปัญญา และพัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยพบว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาสูงพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเที่ยงสูงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟาอยู่ระหว่าง 0.7959-0.9046

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แยกเป็น 2 ส่วน คือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการทดลองใช้โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีรายละเอียด ดังนี้

1.1) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศรวม 60 ฉบับด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้ได้กรอบแนวทางสำหรับการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตัวบ่งชี้หลักและตัวบ่งชี้ย่อยสำหรับการประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.2) การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) 3 กลุ่ม คือผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3) การสังเคราะห์ข้อมูลจากการบันทึกอนุทินและพฤติกรรมของเด็กในภาพรวมของผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์จากการทดลองใช้โปรแกรมด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อประเมินผลจากการทดลองใช้โปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.4) การสังเคราะห์ข้อมูลจากการถอดบทเรียนภาคสนามของผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ในการเข้าไปกำกับติดตามการดำเนินการตามโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากการทดลองใช้โปรแกรม และการประเมินเพื่อศึกษาพัฒนาการ/แนวโน้มของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการบริหารจัดการจากการทดลองใช้โปรแกรมด้วยการวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ (Latent growth curve model)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแยกเป็น 2 หัวข้อ คือ **หัวข้อแรก** ผลการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ**หัวข้อที่สอง** ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผู้วิจัยสังเคราะห์จาก 2 ส่วนคือ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยให้ความหมายของโปรแกรมหาคำว่าหมายถึงชุดของกิจกรรมทางวิชาการที่ได้รับการออกแบบอย่างมีระบบ โดยมีเป้าประสงค์ที่ชัดเจนรวม 2 ส่วนหลัก คือการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก โดยมีหลักสูตรกิจกรรมการพัฒนา เครื่องมือการประเมินที่กำหนดขึ้นอย่างแยบยลเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของคุณภาพการจัดการ ศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

โดยผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย

1) คำชี้แจง

2) ความเป็นมา

3) แนวทางการพัฒนาโปรแกรม โดยลักษณะสำคัญของโปรแกรมเพื่อเพิ่มพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้หลักการของ Scottish Executive (2004) Frede & Ackerman (2007) Start & Start (2010) และ The National Association for the Education of Young Children: NAEYC (2010) บูรณาการร่วมกับหลักการการดำเนินงานสำคัญรวม 6 ประการ คือ ก) การสร้างเครือข่าย ข) ความร่วมมือรวมพลัง ค) การวิจัยในชั้นเรียน ง) การเสริมพลังอำนาจด้วยการให้คำปรึกษาผ่านคลินิก และ จ) วงจรคุณภาพ PDCA แบบ Monitoring ดังนั้นโปรแกรมฯ ที่พัฒนามีลักษณะสำคัญรวม 5

ประการคือ 1) เชื่อมโยงและตรงเหมาะสม (Coherent & Relevant: CR) ผู้จัดกิจกรรมให้เด็กจะต้องเข้าใจจุดประสงค์ของกิจกรรมของโปรแกรม เพื่อที่จะทำให้สามารถเชื่อมโยงตัวเด็กกับสภาพปัจจุบันและอนาคตได้ และสามารถการนำประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กมาจัดกิจกรรมโปรแกรม ซึ่งจะมีผลทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เฉพาะตัวและเลือกได้ (Personalized & choiced: PC) การจัดโปรแกรม จะต้องตอบสนองต่อความต้องการของเด็กแต่ละคน และจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้เด็กสามารถมีทางเลือกให้เหมาะสมกับตนได้

3) ก้าวหน้าและท้าทาย (Progressive & Challenging: PC) การจัดโปรแกรมต้องทำให้เด็กมีพัฒนาการเกิดขึ้นทั้งด้านความรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และรู้สึกท้าทายอยากที่จะทำตามโปรแกรม

4) สุขสนุก และเสริมสร้าง (Bliss, F, & Contributing: BFC) โดยการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมควรมีลักษณะที่สุขสนุก และเสริมสร้าง ดึงดูดให้เด็กอยากทำกิจกรรมตามโปรแกรม และกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการตามวัยหรือตามเป้าหมายหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้น และ

5) ความกว้างและความลึก (Breath & Depth: BD) โปรแกรมจะมีความกว้าง มีความยืดหยุ่นคือสามารถปรับเปลี่ยนเพื่อที่จะนำไปใช้ได้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและบริบทของเด็ก ตลอดจนการจัดโปรแกรมควรดำเนินการทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน และเปิดให้ผู้ปกครองหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย นอกจากนี้จะต้องเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความสามารถที่แตกต่างกันในเรื่องความคิดหรือเรื่องการเรียนรู้ เพื่อเป็นการเพิ่มพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก

โดยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจะพัฒนาทั้งเด็กปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหาร ดังนี้ คือ 1) ส่วนของเด็กปฐมวัย คือพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้ง

พัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม 2) ส่วนของผู้ดูแลเด็กและผู้บริหาร ทั้งในเรื่องของคุณภาพของผู้ดูแลเด็กด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านบุคลิกภาพและจิตใจ และการบริหารจัดการทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4) วัตถุประสงค์ของโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีรายละเอียดดังนี้คือ

4.1 เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีลักษณะตามวัยตามตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น ได้แก่ 1) พัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พิจารณาจากสุขภาพอนามัย การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และการเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก 2) พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พิจารณาจากการรับรู้ภาษา ความคิดสร้างสรรค์ การอ่าน และความสามารถทางคณิตศาสตร์ 3) พัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม พิจารณาจากอารมณ์/ลักษณะนิสัย การปรับตัวเข้าสังคม การช่วยเหลือตนเอง และการอนุรักษ์วัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อม

4.2 เพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็กให้มีสมรรถภาพการทำงานได้อย่างเต็มที่ภายใต้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกของผู้บริหาร

4.3 เพื่อเป็นแนวทางให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพัฒนาโปรแกรมเฉพาะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สอดคล้องกับบริบทที่รับผิดชอบ

5) โครงสร้างของโปรแกรม

โครงสร้างโปรแกรม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1) ส่วนของการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ด้านพัฒนาการด้าน

ร่างกายและการเคลื่อนไหว ประสบการณ์สำคัญ คือ เรื่องสุขภาพอนามัย การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และการเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อเล็ก ด้านสติปัญญา ประสบการณ์สำคัญคือเรื่องการรับรู้ ภาษา ความคิดสร้างสรรค์ การอ่าน และความสามารถทางคณิตศาสตร์ พัฒนาการด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม ประสบการณ์สำคัญคือเรื่องอารมณ์/ลักษณะนิสัย ความมีคุณธรรม การปรับตัวเข้าสังคม การอนุรักษ์ วัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อม และการช่วยเหลือ ตนเอง มีสาระการเรียนรู้คือเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวของเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก และศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2) ส่วนของการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก และผู้บริหาร ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ด้านการพัฒนาสถานศึกษาตามวงจรการพัฒนา PDCA ประสบการณ์สำคัญคือการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามวงจรการพัฒนา PDCA การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis) การวางแผนยุทธศาสตร์และการดำเนินการตามแผน การประเมิน การกำกับติดตาม เพื่อพัฒนาตามวงจรการพัฒนา การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ประสบการณ์สำคัญคือเรื่องความรู้พื้นฐานหลักการศึกษาปฐมวัยและพัฒนาการตามวัย ข้อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย การจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การมีส่วนร่วมกับชุมชนของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กระยะสั้นและระยะยาว และการฝึกปฏิบัติจัดทำแผนพัฒนาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประสบการณ์สำคัญคือ นำความรู้การพัฒนาสถานศึกษาตามวงจรการพัฒนา PDCA ด้านการจัดการเรียนรู้

สำหรับเด็กปฐมวัย การวิเคราะห์และประเมินหลักสูตร เพื่อนำมาสร้างโปรแกรมเฉพาะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6) แผนการดำเนินการตามโปรแกรม

จากโครงสร้างโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่มุ่งพัฒนาผู้ดูแลเด็กให้มีสมรรถภาพการทำงานได้อย่างเต็มที่ทั้งในเรื่องของการพัฒนาสถานศึกษาตามวงจรการพัฒนา PDCA ด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยด้านการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตร ตลอดจนการสร้างโปรแกรมเฉพาะของสถานศึกษาและสอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดแผนการดำเนินการตามโปรแกรม ประกอบด้วย 4 ช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการโปรแกรม เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่สอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสาระดังนี้คือ

1) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาตามวงจรการพัฒนา PDCA (ระยะเวลา 6 ชั่วโมง)

2) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความรู้และฝึกปฏิบัติในการดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาระดับปฐมวัยทั้งในด้านการจัดการสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก การจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ระยะเวลา 6 ชั่วโมง)

3) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความรู้และฝึกปฏิบัติการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และการทำวิจัยในชั้นเรียน (ระยะเวลา 6 ชั่วโมง)

ช่วงที่ 2 การปฏิบัติงานตามแผนจากชั้น
การวางแผน (ระยะเวลา 4 เดือน)

ช่วงที่ 3 การกำกับติดตามการดำเนินการ
ตามแผนเพื่อให้เกิดตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้น โดยคณะ
ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่นิเทศ กำกับติดตามให้คำปรึกษา
ผ่านคลินิกของการดำเนินการตามโปรแกรม

ช่วงที่ 4 การประเมินผลและนำผลการ
ประเมินไปใช้ในการพัฒนาต่อไป

7) แนวทางการจัดกิจกรรมตามโปรแกรม

แนวทางการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมตาม
โปรแกรม ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ 1) แนวทางการ
จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก และ 2) แนวทางการจัด
กิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็ก โดยมีการกำหนด
วัตถุประสงค์ การพัฒนา กิจกรรม ผู้รับผิดชอบ และ
มีแนวทางการประเมินโปรแกรมอย่างชัดเจน โดย
แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กจะใช้กิจกรรม
ที่หลากหลาย การบูรณาการหลักการ แนวคิด ทฤษฎี
เข้ามาช่วยจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก
มีการกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนในแต่ละ
กิจกรรม และมีแนวทางการประเมินที่ชัดเจนทั้งการ
ประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ส่วนแนวทางการ
จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็กจะใช้กิจกรรมที่
หลากหลาย คือการจัดประชุมปฏิบัติการ การพาทำ
(Hand on training) การปล่อยให้ผู้ดูแลเด็กทำแบบ
อิสระเมื่อมีความชำนาญแล้ว การศึกษาจากคู่มือ
โปรแกรม การจัดคลินิกให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนา/
แก้ไขปัญหา และการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และมี
แนวทางการประเมินที่ชัดเจนทั้งการประเมินเชิง
ปริมาณและเชิงคุณภาพ และมีการประเมินจากผู้มี
ส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งหมดจากผู้ดูแล
เด็ก ผู้ปกครอง และผู้บริหารเพื่อให้เห็นภาพจากผู้มี
ส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่ม

8) เอกสารของโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพ
การจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สาร
เกี่ยวกับ 1) วงจรการพัฒนา PDCA 2) การวิเคราะห์
จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT analysis)
3) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ 4) สารสำคัญ
ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
(สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) 5) การจัดสภาพแวดล้อม
เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย 6) สภาพ
แวดล้อมภายใน และการจัดมุมเสริมทักษะ และ
การพัฒนาการเด็ก 7) หลักการจัดการเรียนการสอน
แบบ Brain based learning 8) การจัดอนามัย
สิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็ก 9) การมีส่วนร่วมกับชุมชน
ของสถานศึกษา และ 10) การประเมิน

9) แบบประเมินผลโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพ
การจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ 1) แบบ
ประเมิน พัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยประเมินจาก
ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง 2) แบบบันทึกพฤติกรรมใน
ภาพรวมของผู้ดูแลเด็กประจำวัน 3) แบบบันทึก
อนุทินของผู้ดูแลเด็กประจำวัน 4) แบบสอบถาม
ติดตามผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์ภายหลังจากการ
เข้าโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการโปรแกรมฯ และนำ
โปรแกรมไปทดลองใช้ 5) แบบประเมินการบริหาร
จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6) แบบประเมินคุณภาพ
ผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 7) แบบ
สอบถามติดตามผู้บริหารศูนย์/ผู้ดูแลเด็กภาย
หลังจากการเข้าโครงการอบรมโปรแกรมฯ

2. ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรม เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก

2.1) ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้ดูแลเด็ก กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มผู้บริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มให้ความเห็นว่าโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในเรื่องเนื้อหาสาระของโปรแกรม กิจกรรมของโปรแกรมระยะเวลาการดำเนินการเนื่องจาก 1) เนื้อหาสาระของโปรแกรมสอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) มีการจัดอบรมโปรแกรมให้ความรู้แก่บุคลากรของศูนย์เด็กเล็กทั้งผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็ก และมีการฝึกปฏิบัติจริงที่เรียกว่า Training by doing หรือ Hand on training เพื่อที่จะทำได้สาระโปรแกรมที่สอดคล้องกับสภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) มีการฝึกปฏิบัติการในการอบรมทั้งในส่วนการวิเคราะห์ SWOT การเขียนแผนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตามวงจรการพัฒนา PDCA เพื่อให้มีการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) ด้านการบริหารจัดการด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก มีผลอย่างมากต่อการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก การจัดการด้านสุขอนามัยเป็นสิ่งสำคัญต่อสุขภาพอนามัยของเด็กเล็ก ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาด้วย 5) การบริหารจัดการตามวงจรการพัฒนา PDCA แบบ Monitoring โดยเป็นการบริหารจัดการตามวงจรการพัฒนา คือ มีการวางแผน มีการปฏิบัติตามแผน มีการประเมิน และมีการนำผลจากการประเมินไปปรับปรุงการทำงานต่อไป โดยมีการกำกับติดตามจากตนเองจากผลการประเมินใน

แต่ละวัน และจากการกำกับติดตามของผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ที่เข้ามาช่วยดูแลและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง 6) การประเมินโปรแกรม มีการดำเนินการประเมินตามวงจร PDCA เนื่องจากวงจรการพัฒนา PDCA เป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่ ทำให้การทำงานที่มีอยู่เดิม ดังนั้นวงจรคุณภาพเป็นวงจรการตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป นอกจากนี้เนื้อหาสาระของโปรแกรมได้ระบุให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินเป็นเรื่องที่ดีและเหมาะสม นอกจากนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเห็นด้วยว่า ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามโปรแกรมฯ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะทำให้เกิดตามตัวบ่งชี้ที่ได้สังเคราะห์ขึ้นในเรื่องของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.2) ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการบันทึกบันทึกและพฤติกรรมของเด็กในภาพรวมของผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์จากการทดลองใช้โปรแกรม แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1) กระบวนการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่ามีข้อความแสดงกระบวนการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรวม 7 ประเด็นคือ

1) การบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน คือทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดการประชุมผู้ปกครองและชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมวางแผน ร่วมประเมิน และร่วมหาแนวทางแก้ไข

เพื่อผลักดันให้เกิดคุณภาพของศูนย์เด็กเล็ก โดยส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีจิตสำนึกความเป็นเจ้าของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากที่สุด

2) การบริหารจัดการด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก คือ จัดสภาพห้องเรียน เช่นการจัดมุมของเล่นให้เป็นระเบียบ สะอาด และเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กมากที่สุด การจัดสภาพแวดล้อมรอบอาคารให้มีสนามเด็กเล่นที่สะอาด มีเครื่องเล่นสนามที่อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี และจัดวางอย่างถูกต้อง เหมาะสม ผู้ดูแลเด็กจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวคิดของมอนเตสซอรี ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารช่วยกันปรับภูมิทัศน์รอบนอกให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้และไม่เป็นอันตรายต่อเด็กเล็ก จัดมุมธรรมชาติที่เด็กจะศึกษาหาความรู้ด้วยการสังเกตทดลองด้วยตนเอง จึงต้องจัดหาอุปกรณ์นำมาจัดวางไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เด็กค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

3) การบริหารจัดการด้านการจัดสุขอนามัย คือผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารช่วยดูแลเรื่องเมนูอาหารประจำวันของเด็กเล็กเพื่อให้ได้สารอาหารครบตามวัยของเด็กเล็กที่ต้องการมากที่สุด รองลงมาคือผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจเรื่องสุขอนามัยของเด็ก ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารเชิญสาธารณสุขเข้ามาตรวจ/ดูแลสุขอนามัยของเด็ก การซ่อมแซม และดูแลความเรียบร้อยของวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ภายในห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่ใช้ได้ และจัดบอร์ดให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสุขอนามัย

4) ด้านการจัดการเรียนการสอน คือทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการตามกิจกรรมประจำวันและจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กมากที่สุด รองลงมาคือนำผลการประเมินจากการสังเกตและจดบันทึกอนุทิน

ประจำวันมาวางแผนในดำเนินการต่อในวันถัดไปเพื่อพัฒนาคุณภาพของศูนย์ฯ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของเด็กทั้งรายบุคคลตามแนวคิดมอนเตสซอรี

5) ด้านการประเมิน คือ ประเมินพัฒนาการของเด็กจากการจดบันทึกอนุทินประจำวัน ประเมินพัฒนาการของเด็กจากการจดบันทึกพฤติกรรมในภาพรวมของเด็กประจำวันมากที่สุด รองลงมาคือประเมินพัฒนาการของเด็กจากกิจกรรมด้วยการสังเกตจากการตอบคำถาม การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดงความสนใจ ตั้งใจของเด็ก การนำผลจากการประเมินประจำวันไปปรับปรุงการทำงานให้มีคุณภาพต่อไปในวันถัดไป การประเมินพัฒนาการของเด็กจากแบบประเมินของทางคณะนักวิจัย 3 ช่วงเวลา (ก่อนการทดลอง, หลังทดลอง 2 เดือน และ 4 เดือน) การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนประเมินด้วย และประเมินพัฒนาการจากแฟ้มสะสมงานของเด็กเป็นรายบุคคลตามที่ได้มอบหมายงานไป

6) ด้านการเสริมพลังอำนาจและการกำกับติดตามเพื่อให้พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้น คือมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ดูแลเด็กในศูนย์ฯ เพื่อหาแนวทางการปรับปรุง/พัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากที่สุด รองลงมาคือมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ดูแลเด็กในศูนย์ฯ เพื่อหาแนวทางการปรับปรุง/พัฒนาการสร้างสื่อเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเด็ก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯ คณะนักวิจัยเข้ามาช่วยนิเทศอย่างเป็นกันเองแบบเพื่อนช่วยเพื่อน หรือแบบกัลยาณมิตรพร้อมหาแนวทางในการแก้ไข ปัญหา/พัฒนาคุณภาพของศูนย์ฯ มีการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าโครงการอบรมโปรแกรมฯ ในภูมิภาคเดียวกัน เพื่อช่วยกันหาแนวทางในการเพิ่มคุณภาพของศูนย์ฯ และการเข้าร่วมคลินิกของทางคณะนักวิจัยในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพศูนย์ฯ

7) ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงาน และเครือข่ายเชิงวิชาการ คือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้ารับการอบรมโปรแกรมฯ ด้วยกันช่วยเหลือกันในการเชิงวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหา/ส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯ มากที่สุด รองลงมาคือคณะนักวิจัยที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา/ส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯ คณะนักวิจัยเข้ามาให้ความช่วยเหลือในเชิงวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหา/ส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้ารับการอบรมโปรแกรมฯ ด้วยกันช่วยเหลือกันในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา/ส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเชิงวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหา/ส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา/ส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯ

2.2.2) พฤติกรรมตามตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนา พบว่ามีข้อความแสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนาครบตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้นทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสามารถสรุปรวม 5 ประเด็น คือ 1) **พัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว** พบว่ามีข้อความแสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และการเคลื่อนไหวมากที่สุด รองลงมาคือด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และด้าน

สุขภาพอนามัย 2) **พัฒนาการทางด้านสติปัญญา** พบว่ามีข้อความแสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ด้านภาษามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการอ่าน และความสามารถทางคณิตศาสตร์ 3) **พัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจ และสังคม** พบว่ามีข้อความแสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ด้านอารมณ์/ลักษณะนิสัยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการช่วยเหลือตนเอง การปรับตัวเข้าสังคม การอนุรักษ์วัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อม และมีตัวบ่งชี้เพิ่มขึ้นจากการนำโปรแกรมไปทดลองใช้ ได้แก่ ความมีวินัย ความประหยัด ความกตัญญู ความมีจิตอาสา และความสามัคคี 4) **การบริหารจัดการ** พบว่ามีข้อความแสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็ก และมีตัวบ่งชี้เพิ่มขึ้นคือด้านการสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร 5) **คุณภาพของผู้ดูแลเด็ก** พบว่ามีข้อความแสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้คุณภาพของผู้ดูแลเด็กด้านการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมาคือคุณภาพของผู้ดูแลเด็กด้านบุคลิกภาพและจิตใจ

2.3) ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบติดตามผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็ก หลังจากการเข้าโครงการอบรมโปรแกรมฯ และนำโปรแกรมไปทดลองใช้ ตามประเด็นการสังเคราะห์ รวม 4 ประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1) การดำเนินการตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หลังจากการเข้ารับการอบรมโปรแกรมฯ และนำโปรแกรมไปทดลองใช้ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มทั้งผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ความเห็นว่าทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พัฒนาขึ้นระหว่างการอบรมโปรแกรมฯ เนื่องจาก

จากการอบรมได้วิเคราะห์ SWOT ทำให้เห็นสภาพที่แท้จริงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้สามารถเขียนแผนได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพของศูนย์ตามตัวบ่งชี้ที่โครงการกำหนดขึ้นได้ ตลอดจนมีการประเมินการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เห็นถึงจุดที่จะต้องพัฒนาหรือควรปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนจากการเข้ามาให้ความช่วยเหลือจากคณะนักวิจัยในการมาให้ความรู้ ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในระหว่างการดำเนินการตามแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ตลอดจนร่วมลงมือกับทางศูนย์เด็กเล็กในการทำงาน จึงทำให้สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนดขึ้น นอกจากนี้จากการจัดอบรมโปรแกรมฯ ที่ประสานผ่านทางนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้ทางหน่วยงานต้นสังกัดตื่นตัวเรื่องการพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น จึงให้การสนับสนุนในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก งบประมาณ และเสนอแนวทางต่างๆ ในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กมากยิ่งขึ้น

2.3.2) กระบวนการปรับปรุง/พัฒนา ระหว่างการดำเนินการตามโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและนำโปรแกรมไปทดลองใช้ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ความเห็นดังนี้คือ 1) มีปัญหาเกิดขึ้นบ้างแต่ไม่มากนัก ปัญหาคือเรื่องของผู้ปกครองไม่เข้าใจและไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการด้านสุขนิสัยในการพัฒนาเด็กเล็ก ทางคณะนักวิจัยที่ออกมาช่วยดูแลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งเป็นนักวิชาการศึกษาประสานกับทางสาธารณสุขให้เข้ามาช่วยอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กเล็กซึ่งช่วยแก้ปัญหาไปได้ 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีผู้ดูแลเด็กเพียงคนเดียว ทำให้การทำงานตกอยู่ที่ผู้ดูแลเด็กเป็นหลัก ซึ่งภาระงานค่อนข้างมาก จึงขอความร่วมมือไป

ยังกลุ่มผู้ปกครองหรือชุมชนให้เข้ามาให้ความช่วยเหลือ 3) ผู้ดูแลเด็กเริ่มรู้สึกหมดกำลังใจในการทำงาน เนื่องจากมีปัญหาทางครอบครัว และมีงานค่อนข้างมาก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงแก้ปัญหาด้วยการให้กำลังใจและลงไปช่วยเหลืองานของผู้ดูแลเด็กด้วยตนเอง ซึ่งช่วยทำให้ผู้ดูแลเด็กดีขึ้น 4) ระยะแรกยังดำเนินการตามแผนฯ ไม่ได้ เนื่องจากเป็นเดือนแรกที่เด็กเล็กที่เพิ่งเริ่มเข้ามาที่ศูนย์ฯ จะร้องไห้ตลอดเพราะเป็นช่วงเปิดเทอมใหม่ จึงต้องใช้เวลาระยะหนึ่งให้เด็กเล็กปรับตัว ต้องปรับเด็กเล็กให้มีสภาพที่พร้อมก่อนที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาได้ และ 5) ในการดำเนินการระยะแรกพบว่าตัวบ่งชี้เรื่องการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กค่อนข้างมีปัญหา ทางศูนย์ได้จัดประชุมชี้แจงแนวทางในการพัฒนาศูนย์ฯ ด้วยการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด และเสนอแนะแนวทางต่างๆ ทำให้กลุ่มผู้ปกครองเข้าใจการบริหารจัดการศูนย์ฯ มากขึ้น และได้ไปสื่อสารกับทางชุมชน จึงทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับทางศูนย์ฯ มากขึ้น

2.3.3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็กที่ได้พัฒนาขึ้นจากการเข้ารับการอบรมโปรแกรมฯ และจากการนำโปรแกรมไปทดลองใช้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ความเห็นดังนี้คือ 1) การที่โครงการจัดให้มีคณะนักวิจัยเข้ามาให้ความช่วยเหลือให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพของศูนย์เด็กเล็กซึ่งเป็นผลดีทำให้สามารถหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพของศูนย์เด็กเล็กได้ 2) การให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งทางศูนย์เด็กเล็กได้เชิญผู้นำชุมชนเข้ามา

เป็นวิทยากร ซึ่งทำให้ทางชุมชนมีความรู้สึกที่ดีต่อศูนย์เด็กเล็ก 3) การนำผู้ปกครองเข้ามาร่วมประชุมตั้งแต่เปิดภาคเรียน เพื่อชี้แจงการดำเนินการเรื่องการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ฯ ตลอดจนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเรื่องการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อการพัฒนาศูนย์ฯ 4) การที่มีการดำเนินการตามวงจร PDCA คือระหว่างกรอบรมมีการวางแผนคือเขียนแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ทั้งระยะสั้นและระยะยาว จากนั้นการนำไปปฏิบัติตามแผน และทางคณะนักวิจัยเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยให้คำแนะนำในการปฏิบัติตามแผนที่พัฒนาขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กตามตัวบ่งชี้ มีการตรวจสอบด้วยการประเมินผล ทั้งจากแบบประเมินทั้งในส่วนของผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง จากการบันทึกอนุทินของผู้ดูแลเด็กแบบติดตามผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กหลังจากเข้ารับการอบรมโปรแกรมฯ ซึ่งเมื่อได้เห็นผลการประเมินจากผู้ประเมินแล้ว ได้นำผลการประเมินนั้นมาพัฒนาต่อว่ามีจุดบกพร่องในตัวบ่งชี้ใดบ้าง เพื่อที่จะนำไปพัฒนาให้เกิดคุณภาพต่อไป 5) ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารได้รับความรู้จากการอบรมและนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมอบรมโปรแกรมฯ มาปรับและบูรณาการใช้กับเด็กเล็กที่ศูนย์ฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 6) การนำหลักการบริหารจัดการมาใช้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในด้านการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่ผู้ดูแลเด็กด้วยการชมเชยเพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้ดูแลเด็กในการทำงานต่อไป 7) จากโปรแกรมฯที่กำหนดให้มีการบันทึกอนุทินและบันทึกพฤติกรรมของเด็กเล็กในแต่ละวันเป็นผลดีอย่างมากทำให้ทางศูนย์เด็กเล็กต้องมานั่งคุยกันระหว่างผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็ก ว่าแต่ละวันได้ทำอะไร และผลที่เกิดขึ้นในแต่ละวันเป็นอย่างไร และวางแผนในการดำเนินการวันต่อไปอย่างไร คิดว่า

เรื่องนี้เป็น การดำเนินการที่ดีที่ส่งผลต่อคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 8) การได้รับความรู้ในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน (Classroom action research) จากทางคณะนักวิจัย และได้แนะนำวิธีการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนใช้พัฒนาพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยวัดผลพัฒนาการของเด็กก่อนและหลังจากการใช้นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น ใช้วิธีการประเมินโดยการสังเกต และใช้แบบบันทึกของทางคณะนักวิจัยในการประเมินพัฒนาการของเด็ก ทำให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการของเด็กต่อไปได้

2.3.4) การดำเนินการตามโปรแกรม
เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แตกต่างจากการดำเนินการเดิมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ความเห็นว่า 1) การจัดการอบรมโปรแกรมฯ จากทางคณะนักวิจัย ทำให้ผู้บริหารศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลตระหนักและตื่นตัวในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากยิ่งขึ้น และได้รับองค์ความรู้ใหม่/วิธีการทำงานที่สามารถนำเข้ามาบูรณาการกับการดำเนินการในปัจจุบันของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) การวิเคราะห์สภาพของตนเองจากการวิเคราะห์ SWOT ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการเขียนแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็กทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) การประเมินจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด (Participant) คือจากทั้งผู้บริหารศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง ที่ทำให้ผลการประเมินจากทุกมุมมอง

เพื่อที่จะได้ลดความลำเอียง (Bias) จากการประเมิน

4) การให้ความช่วยเหลือและการกำกับติดตามของนักวิจัยแบบเพื่อนช่วยเพื่อนหรือแบบกัลยาณมิตร คือ มาช่วยประเมินและให้ข้อเสนอแนะในระหว่าง การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนให้แนวทางที่ดี ในการทำงาน และให้ความช่วยเหลือกับทางศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก ช่วยส่งเสริมให้เกิดคุณภาพของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กต่อไป 5) การกำหนดคุณภาพของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กเป็นตัวบ่งชี้ ทำให้สามารถประเมินได้ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น 6) การที่มีการบันทึกบทสนทนาและ แบบบันทึกพฤติกรรมเด็กประจำวัน ทำให้ผู้ดูแลเด็ก สามารถประเมินการทำงานของตนเองในแต่ละวันว่า ได้ทำอะไรไป มีอะไรที่จะต้องปรับปรุงบ้าง และ วางแผนการดำเนินการต่อไปประจำวัน 7) มีการจัด ประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) จาก ผู้ปกครองเด็กเล็ก ถือเป็นการได้รับข้อมูลย้อนกลับ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และน่าจะได้นำไปปรับ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่าง แท้จริง 8) การจัดประชุมผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ให้เข้าใจถึงการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยจัดในลักษณะที่ให้ทางผู้ปกครองและผู้นำชุมชน รู้สึกว่าเป็นเจ้าของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยให้เข้ามา ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินการจริงกับทาง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งให้ได้รับความร่วมมือยิ่งขึ้น 9) การจัดโปรแกรมเพื่อพัฒนาเด็กเล็กที่เน้นเรื่องการ ใช้การเล่นพื้นบ้านและการใช้วัสดุในท้องถิ่นเพื่อ จัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพความ เป็นอยู่ และปลูกฝังเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมใน ท้องถิ่นด้วย 10) การนำแนวคิดมอนเตสซอรีที่ได้รับการอบรมเข้ามาปรับใช้กับเด็กเล็กของศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเด็กเล็ก และให้เด็กเล็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความต้องการ และความสนใจของเด็กเล็กเอง โดยต้องให้เด็กเล็ก

ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้ ทำจริง ซึ่งส่งผลดีต่อพัฒนาการของเด็กเล็กมากขึ้น

11) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้พิจารณาถึงความสำคัญของการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็กมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะ ในเรื่องของการจัดการด้านสุขอนามัย การจัดสภาพ แวดล้อมทั้งภายนอกและภายในที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ของเด็ก นอกเหนือจากเดิมที่ดำเนินการเฉพาะตาม กิจกรรมประจำวันหกประการ และ 12) การทำวิจัย ในชั้นเรียนจากการที่ได้รับการอบรมโปรแกรมฯ มา ทำให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคือทั้งผู้บริหาร ศูนย์และผู้ดูแลเด็ก ร่วมกันทำการวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้เทคนิควิธีการประเมินทั้งแบบเชิงคุณภาพ คือ จากการสังเกต การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และการประเมินเชิงปริมาณ โดยนำแบบประเมิน ของคณะนักวิจัยไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล และสรุป งานวิจัยในชั้นเรียนแบบสั้นๆ ทำให้เห็นถึงผลการ ดำเนินงานว่าพัฒนาเด็กเล็กของศูนย์ฯ ได้หรือไม่ และมีเรื่องใดที่จะต้องพัฒนาเพิ่มขึ้น

2.4 ผลการสังเคราะห์จากการบันทึกบทเรียน ภาควิชาของ ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่เพื่อกำกับ ติดตามคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากการทดลองใช้โปรแกรม ทั้ง 4 ภูมิภาค รวม 12 ศูนย์ จากการสังเกต และ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้บริหาร ศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง รวม 36 คน ผู้วิจัย นำเสนอผลการสังเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้คือ

1) บริบทโดยรวมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับ คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่นำ โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปทดลองใช้ส่วนใหญ่ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมาคือ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหาร

ส่วนใหญ่จะมีความเป็นผู้นำทางวิชาการสูง จะมีผู้ดูแลเด็กเพียงคนเดียวเป็นส่วนใหญ่ มีบางแห่งที่มีผู้ดูแลเด็ก 2 คน และ 3 คน ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี ขึ้นไป มีบางส่วนที่มีประสบการณ์น้อยคือมีประสบการณ์ ไม่เกิน 2 ปี สภาพครอบครัวของเด็ก ส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะทำการเกษตรเป็นหลัก รองลงมาคือไม่ได้ประกอบอาชีพ และอาชีพกรรมกร/ผู้ใช้แรงงาน/ลูกจ้าง รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่จะมีรายได้ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน แต่จะมีผู้ปกครองบางส่วนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ซึ่งจากบริบท โดยภาพรวมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่า มีลักษณะคล้ายกันเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำสูง ผู้ดูแลเด็กมีประสบการณ์ด้านการศึกษาปฐมวัยมาก และผู้ปกครองค่อนข้างมีฐานะ 2) กลุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำสูง ผู้ดูแลเด็กมีประสบการณ์ด้านการศึกษาปฐมวัย แต่ผู้ปกครองฐานะค่อนข้างยากจน และ 3) กลุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผู้บริหารไม่ค่อยมีความเป็นผู้นำ ผู้ดูแลเด็กมีประสบการณ์ด้านการศึกษาปฐมวัย แต่ผู้ปกครองฐานะค่อนข้างยากจน ซึ่งพบว่ากลุ่มที่ 1 จะมีการเกิดคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้เร็วกว่ากลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3

2) ความมุ่งมั่นตั้งใจและความรับผิดชอบในการทำงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมฯของบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าภายหลังจากการเข้ารับการอบรมโปรแกรมฯ ทำให้ทั้งผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กมีความตื่นตัวในเรื่องการเร่งสร้างคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมากยิ่งขึ้น โดยคิดว่าอย่างไรก็ตามควรจะต้องมีความ

รับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมายเนื่องจากไปเข้าร่วมอบรมโปรแกรมฯ แล้ว และยอมรับว่าสิ่งที่ได้รับการอบรมเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงควรที่จะต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพให้ได้ตาม ตัวบ่งชี้ที่ทางคณะนักวิจัยสังเคราะห์ขึ้นมาว่าสามารถบ่งบอกถึงคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นอกจากนี้จากการที่คณะนักวิจัยทำหนังสือเพื่อขออนุญาตให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าร่วมอบรมโปรแกรม โดยการประสานจากผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ซึ่งเป็นบุคลากรของทางองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำให้หน่วยงานดังกล่าวเกิดความตื่นตัวในการประสานงานกับทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและให้ความช่วยเหลือมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดคุณภาพการจัดการศึกษาตามโปรแกรมที่ได้เข้าร่วมกับทางโครงการวิจัย

3) ความร่วมมือรวมพลัง และมีเครือข่ายการทำงานและเชิงวิชาการเพิ่มขึ้น พบว่าการที่ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ดำเนินการตามโปรแกรมฯ นั้น ทำให้มีความร่วมมือรวมพลังเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ คือ 1) **ความร่วมมือรวมพลังของบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเอง** คือผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กร่วมมือกันทำงานมากยิ่งขึ้น มีการปรึกษารื้อวางแผน และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทุกวัน และร่วมกันบันทึกแบบประเมินพฤติกรรมของเด็กและแบบบันทึกอนุทิน และวางแผนร่วมกันในการดำเนินการในวันต่อไป เพื่อให้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมฯ 2) **ความร่วมมือรวมพลังระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** หลังจากการอบรมโปรแกรมฯ ร่วมกับระหว่างศูนย์ที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน จะมีการประสานงานกับในเรื่องของความคิด แนวทางในการดำเนินงานว่าจะทำ

อย่างไร้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมฯ มีการเล่าสู่ประสบการณ์กันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อทำให้เกิดคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

3) ความร่วมมือร่วมพลังระหว่างบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับทางผู้ปกครองและชุมชน เนื่องจากเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นตัวบ่งชี้หนึ่งที่แสดงถึงคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำให้ผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กได้พัฒนาแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็กเล็กทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่เป็นรูปธรรม ในการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการจัดการเรียนการสอน การเชิญผู้นำชุมชนเป็นวิทยากร การประสานทางชุมชนเพื่อขอพาเด็กไปทัศนศึกษา การจัดกิจกรรม/โครงการ

4) ความร่วมมือร่วมพลังระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับทางคณะนักวิจัย ทางผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กได้ติดต่อประสานงานกับทางคณะผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่เพื่อขอความคิดเห็นในเรื่องการดำเนินงานที่มีปัญหาเกิดขึ้นในขณะดำเนินการตามโปรแกรมฯ

5) ความร่วมมือร่วมพลังระหว่างบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการที่ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าร่วมดำเนินการตามโปรแกรมของทางคณะนักวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมดำเนินการตามโปรแกรมฯ ตื่นตัวมากขึ้นและประสานการดำเนินงานและให้ความช่วยเหลือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการดำเนินการตามโปรแกรม และนอกจากนี้คณะนักวิจัยเป็นคนในหน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว จึงทำให้สามารถประสานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานดังกล่าวได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

4) การดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กได้เรียนรู้จากการเข้าอบรมโปรแกรมฯ หลายอย่างคือทำให้ได้แนวคิด หลักการการดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการพิจารณาตามตัวบ่งชี้ที่คิดว่าเห็นเป็นรูปธรรม การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้เกิดพัฒนาการของเด็กปฐมวัยพร้อมๆ กันทุกด้าน ได้แนวคิดในการประเมินด้วยการนำผู้ปกครองเข้ามาร่วมในการประเมินด้วยหลักการประเมินทั้งการประเมินเชิงคุณภาพจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ซึ่งจะต้องได้เห็นพฤติกรรมของเด็กที่เกิดขึ้น และการประเมินเชิงปริมาณจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมิน

5) การดำเนินการพัฒนาด้านการบริหารจัดการของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์ดำเนินการที่จะส่งเสริมเรื่องการบริหารจัดการดังนี้คือ

1) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เริ่มตั้งแต่เปิดภาคเรียนที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยการจัดประชุมเชิญผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเข้ามาร่วมคิดรวบวางแผน โดยให้ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเป็นเจ้าของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเอง จะได้มีใจช่วยพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นผลดีอย่างมากต่อทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) การจัดการสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายนอกศูนย์ฯ เช่น การปรับให้มีสนามเด็กเล่นให้เด็ก เพื่อที่จะได้ออกกำลังกาย กลางแจ้ง การปรับปรุงภูมิทัศน์ให้น่าอยู่ ด้วยการปลูกต้นไม้ ให้ร่มรื่นมากขึ้น การจัดมุมธรรมชาติเพื่อ

ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างอิสระของเด็กที่วางอย่างสวยงามด้วยเปลือกหอย หินต่างๆ มีการปรับสภาพพื้นที่ไม่ให้เด็กลื่นและหกล้มง่าย ปรับแยกห้องอาหารออกจากห้องเรียน การจัดห้องต่างๆ ให้มีถ่ายเทของอากาศและแสงสว่าง 3) **การจัดการสภาพแวดล้อมด้านสุขอนามัย โภชนาการ ความปลอดภัย และความสะอาด** โดย 3.1) **ด้านสุขอนามัย** มีการจัดบันทึกสุขภาพเด็กประจำวัน การบันทึกพฤติกรรมในภาพรวมของเด็กประจำวัน การจัดห้องเรียน ห้องอาบน้ำ ห้องส้วม ห้องอาหาร ที่ดื่มน้ำให้ถูกสุขลักษณะ 3.2) **ด้านโภชนาการ** ได้แก่ การเข้าไปร่วมกับแม่บ้านกำหนดเมนูอาหารเพื่อสุขอนามัยของเด็กให้ได้รับประทานอาหารครบตามหมวดหมู่ที่เด็กต้องการ 3.3) **ด้านความปลอดภัย** ได้แก่ การดูแลความปลอดภัยให้เด็กอยู่ตลอดเวลา การจัดห้องเรียน สนามเด็กเล่น และเครื่องเล่นสนามให้ปลอดภัย การจัดเก็บยาให้อยู่ในที่ปลอดภัย พ้นจากมือเด็ก และ 3.4) **ด้านความสะอาด** ได้แก่ ทำความสะอาดอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน ของเล่นเด็กทุกชิ้น ทำความสะอาดห้องเรียน ห้องอาบน้ำ ห้องส้วม ห้องอาหารให้สะอาด ระบายร้อยและไม่ส่งกลิ่นเหม็น

6) **การประเมินตนเอง และนำผลการประเมินไปปรับใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง** พบว่าจากการที่โปรแกรมฯ กำหนดให้มีการบันทึกอนุทินและแบบบันทึกพฤติกรรมในภาพรวมประจำวันของเด็กประจำวัน ทำให้ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์มาร่วมกันบันทึกแบบบันทึกอนุทินและแบบบันทึกพฤติกรรมในภาพรวมประจำวัน ซึ่งเป็นการประเมินตนเองประจำวันของบุคลากรศูนย์ว่าได้ดำเนินการอะไรไป แล้วผลจากการดำเนินการเป็นอย่างไร แล้วจะปรับปรุงในวันต่อไปอย่างไร เด็กได้พัฒนาการตามตัวบ่งชี้ที่ทางคณะนักวิจัยสังเคราะห์ขึ้นหรือไม่ ซึ่งเป็นลักษณะของการประเมินตนเองของบุคลากร

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เกิดขึ้น และมีการนำผลการประเมินไปปรับใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพต่อไป

7) **เด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการดีขึ้น** พบว่าเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการดีขึ้นได้ โดยให้เหตุผลรวม 5 ประการคือ 1) การที่ได้ดำเนินการตามโปรแกรมทำให้ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องการดำเนินการในหลายส่วนประกอบกันทั้งเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก การจัดการเรื่องสุขอนามัยของเด็ก การจัดการด้านการมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชน 2) จากการที่มีการประเมินตนเองจากการบันทึกอนุทินประจำวันและการบันทึกพฤติกรรมในภาพรวมประจำวันของผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็ก 3) การบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และ 5) การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเรื่องพัฒนาการของเด็ก ทำให้เด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการดีขึ้น

8) **การประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** พบว่าจากโปรแกรมฯ ที่ทางคณะนักวิจัยกำหนดให้มีการประเมินจากทั้งผู้บริหาร ศูนย์ ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง ทำให้ทางผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กตระหนักและพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเนื่องจากมีผลการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม จึงมุ่งที่จะปรับปรุงงานอย่างเต็มที่ในทุกด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการจัดการด้านสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และด้านการจัดการด้านสุขอนามัย การปรับบุคลิกภาพของผู้ดูแลเด็กให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามกลุ่มให้ความเห็นว่า เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นตามตัวบ่งชี้ที่ทางคณะนักวิจัยกำหนดขึ้นมา

และเด็กมีพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากตัวบ่งชี้ที่กำหนด ได้แก่ ตัวบ่งชี้ความมีวินัย ความประหยัด ความกตัญญู การทำความดี ความสามัคคี และการบริหารด้านการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร

9) การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าจากโปรแกรมที่ทางคณะนักวิจัยกำหนดให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ผู้ดูแลเด็กสร้างนวัตกรรมสำหรับใช้กับเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งการสร้างนวัตกรรม และมีการประเมินพัฒนาการของเด็กก่อนที่จะใช้กิจกรรมหรือโครงการที่คิดขึ้นมา และประเมินหลังจากการใช้กิจกรรมหรือโครงการ โดยใช้การสังเกตและใช้แบบประเมินของทางคณะนักวิจัย ซึ่งจากผลการทำวิจัยในชั้นเรียนพบว่าเด็กมีพัฒนาการดีขึ้นหลังจากการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ผู้ดูแลเด็กพัฒนาขึ้น

10) การนำโปรแกรมฯ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป พบว่าผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 12 แห่งที่เข้าร่วมกับโครงการวิจัยคิดว่าจะนำโปรแกรมฯ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป และจะบอกต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบริเวณใกล้เคียงให้ดำเนินการด้วย เนื่องจากคิดว่าทำแล้วเกิดประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเริ่มมีการพัฒนาแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะให้ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพัฒนาแผนพัฒนาศูนย์ฯ ในปีงบประมาณ 2555

11) การเสริมพลังอำนาจและการกำกับติดตามการดำเนินการตามโปรแกรมฯ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบเป็นกัลยาณมิตรหรือแบบเพื่อน

ช่วยเพื่อน ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นว่าประทับใจในการกำกับติดตามของผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ เนื่องจากเป็นการนิเทศกำกับติดตามแบบเป็นกัลยาณมิตรหรือเป็นแบบเพื่อนช่วยเพื่อนโดยทำในลักษณะลงไปพาทำไม่ได้ทำในลักษณะสั่งการ จึงประทับใจวิธีการดังกล่าว ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ให้ความเห็นว่าเพื่อเป็นการเสริมพลังอำนาจในการทำงาน (Empowerment) และการกำกับติดตาม (Monitoring) การดำเนินการตามโปรแกรมฯ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.5 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของโปรแกรมจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ทดลองใช้โปรแกรมด้วยการวิเคราะห์พัฒนาการ/แนวโน้มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยการวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ (Latent growth curve model) ได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหว พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม คุณภาพของผู้ดูแลเด็ก และด้านการบริหารจัดการทั้ง 5 โมเดลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นโมเดลพัฒนาการเชิงเส้นตรง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นอัตราการพัฒนาการทั้ง 3 ช่วงเวลา คือ 1) ก่อนทดลองใช้ (พฤษภาคม 2554) 2) หลังทดลองใช้ 2 เดือน (กรกฎาคม 2554) และ 3) หลังทดลองใช้ 4 เดือน (กันยายน 2554) พบว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ตัว ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2554 ถึงเดือนกรกฎาคม 2554 มีค่าตั้งแต่ 0.265-0.418 ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2554 ถึงเดือนกันยายน 2554 มีค่าตั้งแต่ 0.509-0.681 ค่าเฉลี่ยของคะแนนการวัด ครั้งแรก (ML) มีค่าตั้งแต่ 1.698-2.128 และค่าเฉลี่ยของอัตราการเปลี่ยนแปลง (MS) มีค่าตั้งแต่ 0.611-0.815 ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ทุกโมเดลทั้ง 5 โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูล

เชิงประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบค่าอัตราพัฒนาการจากเดือนพฤษภาคม 2554 ถึงเดือนกรกฎาคม 2554 (B2) อัตราพัฒนาการจากเดือนกรกฎาคม 2554 ถึงเดือนกันยายน 2554 (B3) พบว่าอัตราพัฒนาการจากเดือนกรกฎาคม 2554 ถึงเดือนกันยายน 2554 ของทุกตัวแปรในทุกกลุ่มตัวอย่างมีค่าสูงกว่าอัตราพัฒนาการจากเดือนพฤษภาคม 2554 ถึงเดือนกรกฎาคม 2554 ($B3 > B2$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมและผลการใช้โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผู้วิจัยสรุปประเด็นอภิปรายผลการวิจัยรวม 2 หัวข้อ **หัวข้อแรก** โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ**หัวข้อที่สอง** ประสิทธิภาพของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

1. โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะแตกต่างจากโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยอื่นใน 2 ประเด็นคือ

1) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นโปรแกรมพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีการพัฒนาผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารร่วมด้วย เนื่องจากการที่จะพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เกิดพัฒนาการได้นั้น จะต้องมีการพัฒนาผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารให้มีสมรรถภาพการทำงานด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก 1.1) จากการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย ตัวบ่งชี้

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย 3 ตัวบ่งชี้ และตัวบ่งชี้ผู้ดูแลเด็กและตัวบ่งชี้การบริหารจัดการ 2 ตัวบ่งชี้ ดังนั้นโปรแกรมจึงต้องพัฒนาผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารด้วย 1.2) เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าเมื่อนำโปรแกรมไปทดลองใช้โปรแกรมจะสามารถดำเนินการได้อย่างประสบความสำเร็จ ผู้ดำเนินการคือผู้ดูแลเด็กและผู้บริหาร ดังนั้นจึงต้องพัฒนาผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารร่วมด้วย

2) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีการกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้พัฒนาการของเด็กปฐมวัย และตัวบ่งชี้ผู้ดูแลเด็กและตัวบ่งชี้การบริหารจัดการ ดังนี้คือ 1) ส่วนของเด็กปฐมวัย คือพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งพัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม 2) ส่วนของผู้ดูแลเด็ก ทั้งเรื่องของคุณภาพของผู้ดูแลเด็กด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านบุคลิกภาพและจิตใจ และ 3) ส่วนของการบริหารจัดการทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโปรแกรม ซึ่งสอดคล้องกับ (ร่าง) มาตรฐานตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - พ.ศ. 2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2554) มาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2551) และมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2544) Head Start and Early Head Start (2010) The National Association for the Education of Young Children

(2010) และ Ministry of Education and Human Resources Development (2007) โดยลักษณะสำคัญของโปรแกรมที่พัฒนามีลักษณะสำคัญรวม 5 ประการคือ 1) เชื่อมโยงและตรงเหมา (Coherent & Relevant: CR) 2) เฉพาะตัวและเลือกได้ (Personalized & Chociced: PC) 3) ก้าวหน้าและท้าทาย (Progressive & Challenging: PC) 4) สุข สนุก และเสริมสร้าง (Bliss, Fun & Contributing: BFC) และ 5) ความกว้างและความลึก (Breath & Depth: BD) โดยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจะพัฒนาทั้งเด็กปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหาร ดังนี้ คือ 1) ส่วนของเด็กปฐมวัย คือพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งพัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม 2) ส่วนของผู้ดูแลเด็กและผู้บริหาร ทั้งในเรื่องของคุณภาพของผู้ดูแลเด็กด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านบุคลิกภาพและจิตใจ และการบริหารจัดการทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นโปรแกรมที่บูรณาการหลักวิธีการทำงานตามวงจรคุณภาพ PDCA แบบ Monitoring การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือร่วมพลัง การมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง/ชุมชน ร่วมกับเนื้อหาสาระของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการแนวคิด ทฤษฎี หลักการในการพัฒนาเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการคือพัฒนาทั้งด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม ลักษณะนี้จะทำให้โปรแกรมแตกต่างจากโปรแกรมเด็กเล็กทั่วไป สำหรับการอภิปรายในหัวข้อนี้แยกได้ 3 ประเด็นคือ

3.1) ผู้ดูแลเด็กมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีขอบเขตของงานครอบคลุม

พันธกิจของผู้ดูแลเด็ก ทั้งนี้การดำเนินการตามโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยส่งผลทั้งทางบวกและทางลบ โดยผลทางบวกคือเป็นสิ่งที่ผู้ดูแลเด็กต้องทำอยู่แล้ว ไม่ได้เพิ่มภาระงานให้แก่ผู้ดูแลเด็ก แต่ให้วิธีการทำงานที่ทำให้ผู้ดูแลเด็กสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และผลทางลบคือการดำเนินการตามโปรแกรมเป็นการเพิ่มภาระงานให้แก่ผู้ดูแลเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรม แต่สิ่งน่าที่ต้องศึกษาการต่อคือผู้ดูแลเด็กที่มีความคิดเห็นเรื่องภาระงานแตกต่างกัน มีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยต่างกันอย่างไร

3.2) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นการเพิ่มคุณภาพการทำงานของผู้ดูแลเด็กในด้านวิธีการทำงานตามหลัก PDCA แบบ Monitoring การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และการวิจัยเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน และมีการประเมินตามตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประกันคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปคือผู้ดูแลเด็กมีหน้าที่สอนและทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลให้มีการพัฒนาการทำงานให้เกิดคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอังศรา ประเสริฐสิน สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย (2556)

3.3) การดำเนินการตามโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น จะทำให้เกิดผลดีคือ 1) ช่วยเพิ่มความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารศูนย์ และผู้ปกครองมากขึ้น ตลอดจนผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากยิ่งขึ้น ทั้งในเรื่องของการเข้ามาร่วมวางแผนการเข้ามาร่วมเป็นวิทยากรในการสอน การเข้ามาร่วมประเมินด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธนา ไชยจุฑกุล พรณิ บุญประกอบ มนัส บุญประกอบ

และทัศนคติ (2552) และ 2) ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างเครือข่ายทั้งภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเองคือระหว่างผู้ดูแลเด็กด้วยกัน หรือระหว่างผู้ดูแลเด็กกับผู้บริหารศูนย์เครือข่ายระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เครือข่ายระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล เครือข่ายระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่งผลดีคือทำให้บุคลากรของพัฒนาเด็กเล็กเดียวกัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตื่นตัว และรับแนวคิดของโครงการวิจัยไปดำเนินการต่อเนื่อง

3.4) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีผลต่อการพัฒนาผู้ดูแลเด็กเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน มีการกำหนดตัวบ่งชี้ วิธีการดำเนินการ เนื้อหาสาระของโปรแกรม แผนการดำเนินการตามโปรแกรมรวมทั้งมีแนวทางการประเมินที่ชัดเจน ซึ่งการพัฒนาผู้ดูแลเด็กจะส่งผลต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อเนื่องตามไปด้วย ซึ่งจากผลการประเมินพบว่าเกิดพัฒนาการของเด็กปฐมวัยตามตัวบ่งชี้ที่สังเคราะห์ขึ้น

3.5) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นพัฒนาเด็กปฐมวัยครอบคลุมตามตัวบ่งชี้พัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม ที่มีการจัดหมวดหมู่ของตัวบ่งชี้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานคือ 1) ทำให้ผู้ปฏิบัติเห็นแนวทางที่ชัดเจนว่าจะต้องจัดกิจกรรมอย่างไร เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการพัฒนา 2) สามารถจัดโปรแกรมในลักษณะที่เชื่อมโยงเป็นขั้นตอนได้ และ 3) สอดคล้องกับแนวทางการประเมิน

2. ประสิทธิภาพของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
พิจารณาตาม 3 หัวข้อ ดังนี้คือ

1) ผลที่เกิดขึ้นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 4 กลุ่มคือ 1) ผลที่เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย จากผลการทดลองใช้โปรแกรมและผลจากการนำร่องขยายผลการใช้โปรแกรมพบว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นตามตัวบ่งชี้ที่สังเคราะห์ขึ้นดังนี้ 1) พัฒนาการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว พิจารณาจากสุขภาพอนามัย การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และการเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก 2) พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พิจารณาจากการรับรู้ ภาษา ความคิดสร้างสรรค์ การอ่าน และความสามารถทางคณิตศาสตร์ 3) พัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม พิจารณาจากอารมณ์/ลักษณะนิสัย การปรับตัวเข้าสังคม การช่วยเหลือตนเอง และการอนุรักษ์วัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อม 2) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้ดูแลเด็ก จากผลการทดลองใช้โปรแกรมและผลจากการนำร่องขยายผลการใช้โปรแกรมพบว่าคุณภาพของผู้ดูแลเด็กเพิ่มขึ้นทั้งในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน บุคลิกภาพและจิตใจ และการบริหารด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน การสร้างเครือข่าย/ขยายเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างผู้ดูแลเด็ก การวิจัยในชั้นเรียน และการประเมินเพื่อพัฒนาตามวงจรการพัฒนา PDCA แบบ Monitoring ปรับตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัย 3) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้บริหารศูนย์ จากผลการทดลองใช้โปรแกรมและผลจากการนำร่องขยายผลการใช้โปรแกรมพบว่าการบริหารด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน

การสร้างเครือข่าย/ขยายเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างผู้ดูแลเด็ก การวิจัยในชั้นเรียน และการประเมินเพื่อพัฒนาตามวงจรการพัฒนา PDCA แบบ Monitoring ปรับตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และ 4) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง/ชุมชน จากผลจากการทดลองใช้โปรแกรมและผลจากการนำร่องขยายผลการใช้โปรแกรมพบว่า การบริหารด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่า ผู้ปกครอง/ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น ทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การเข้ามาช่วยเหลือในการเป็นวิทยากร การให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และสิ่งอำนวยความสะดวกในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินตามโปรแกรมฯ

2) การเปรียบเทียบประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับโปรแกรมเดิม จากการศึกษาพัฒนาการ/แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยทั้ง 5 ตัว อันได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจ และสังคม คุณภาพผู้ดูแลเด็ก และด้านการบริหารจัดการ จากผลการวัดครั้งที่ 1 คือการใช้โปรแกรมเดิม และการวัดครั้งที่ 2 และ 3 จากการใช้โปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของ ค่าเฉลี่ยของคะแนนการวัดครั้งแรก (ML) ของคะแนนเฉลี่ยตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ตัว มีค่าตั้งแต่ 1.698–2.128 และจากการวัดครั้งที่ 2 จากการทดลองใช้โปรแกรมพบว่า มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทางบวก มีค่าตั้งแต่ 0.265–0.418 และจากการวัดครั้งที่ 3 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทางบวกมีค่าตั้งแต่ 0.509–0.681 จะเห็นได้ว่า

พัฒนาการของตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยทั้ง 5 ตัว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการนำโปรแกรมไปทดลองใช้เป็นโมเดลพัฒนาการเชิงเส้นตรง ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากผลการวิจัยพบว่ากระบวนการด้านการใช้คู่มือของโปรแกรมฯ การสร้างเครือข่ายการทำงานและความร่วมมือ การวางแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง/ชุมชน การพัฒนาการบริหารจัดการ การเสริมพลังอำนาจ การกำกับติดตาม และการประเมินเพื่อพัฒนาตามวงจรการพัฒนา PDCA แบบ Monitoring และหลักการของ Scottish Executive (2004) Frede & Ackerman (2007) Start & Start (2010) และ The National Association for the Education of Young Children: NAEYC (2010) คือ

- 1) โปรแกรมต้องมีความกว้าง มีความยืดหยุ่น และสามารถเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับบริบทที่ทำงานอยู่ได้ นั่นคือผู้ดูแลเด็กสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบท ตามความเหมาะสมกับกลุ่มของเด็ก
- 2) การจัดโปรแกรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ควรดำเนินการทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน
- 3) การจัดกิจกรรมตามโปรแกรมสำหรับเด็กปฐมวัยจะต้องมีองค์ประกอบของชุดกิจกรรมที่มีความสนุก และมีการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหรือชุมชนเข้ามา และต้องกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการตามวัยหรือตามเป้าหมายหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้น
- 4) การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน
- 5) การจัดโปรแกรมจะต้องมีการประเมินโปรแกรมควบคู่ไปด้วยว่าเด็กเกิดพัฒนาการตามวัยหรือตามเป้าหมายหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวของโปรแกรมส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพิ่มขึ้นอันเป็นข้อดีของโปรแกรม และองค์การ

บริหารส่วนตำบล เทศบาลที่ดำเนินการตามโปรแกรมอยู่ระหว่างการขยายผล จะเกิดผลดีมากยิ่งขึ้นหากได้เผยแพร่ไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยเพื่อขยายผลต่อเนื่องไป

3) แนวทางการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พิจารณาได้รวม 2 หัวข้อคือ

3.1) การตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการประเมินแบบการวิจัยและพัฒนาทั้งในลักษณะที่เป็นการวิจัยแบบองค์รวม (Summative research) และการวิจัยเพื่อศึกษาแนวโน้มระยะยาว (Longitudinal research) เพื่อศึกษาแนวโน้มและพัฒนาการของคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจากการศึกษาทั้งสองวิธีพบว่าได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน นอกจากนี้ การตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมฯ ได้รับการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ทั้งหมดทั้งบุคลากรภายในและภายนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคทุกวิธีที่เป็นที่นิยมใช้ อย่างไรก็ตามในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เป็นการประเมินแบบเต็มรูปแบบตามรูปแบบการวิจัยเชิงประเมิน เช่น การประเมินแบบ Outcome mapping การประเมินแบบ 360 องศา ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการออกแบบการประเมินโปรแกรมต่อไป

3.2) แนวทางการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ใช้หลายวิธีในการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมร่วมกัน ซึ่งส่งผลทั้งทางบวกและทางลบ กล่าวคือทางลบผู้ดูแลเด็กจะใช้เวลาในการประเมินค่อนข้างมาก จากการที่มีเครื่องมือ

ประเมินมาก และการวิเคราะห์ผลการประเมินมาก ส่วนผลทางบวกคือทำให้ได้ผลการประเมินที่ชัดเจนและครอบคลุม ตลอดจนผู้ดูแลเด็กได้เรียนรู้วิธีการประเมิน เห็นประโยชน์จากการประเมินด้วยวิธีการดังกล่าวตามโปรแกรม และมีผู้ดูแลเด็กจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 4 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมทดลองใช้ ขออนุญาตนำเครื่องมือประเมินดังกล่าวไปใช้ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทำให้ได้โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์ได้ ตลอดจนเหมาะสมกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ได้เครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากผู้ประเมินหลายกลุ่ม (Multi-group) ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ และผ่านการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) แล้ว

3. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับพัฒนาการและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระยะยาวของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการประเมินของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) อันจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายด้านคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

และการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในระยะยาวต่อไป

4. องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลที่ดำเนินการตามโปรแกรมอยู่ระหว่างการขยายผล จะเกิดผลดีมากยิ่งขึ้น หากได้เผยแพร่โปรแกรมฯ ไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เพื่อขยายผลต่อเนื่องไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกกลุ่มจังหวัดมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้ข้อค้นพบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการออกแบบการประเมินโปรแกรม โดยทำการประเมินแบบเต็มรูปแบบตามรูปแบบการวิจัยเชิงประเมินต่อไป เช่น การประเมินแบบ Outcome mapping การประเมินแบบ 360 องศา

3. ผู้ดูแลเด็กที่มีความคิดเห็นเรื่องภาระงานแตกต่างกัน มีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยต่างกันอย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้ตรวจสอบทางวิชาการสาขาการศึกษาทั้งสองท่านคือ ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย และศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช และที่ปรึกษาโครงการวิจัยคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริโรจน์ ผลพันธิน ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการอ่านและให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยและการเขียนรายงานการวิจัยอย่างดียิ่ง ตลอดจนคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย และการให้สัมภาษณ์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย

และขอขอบพระคุณผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์เชิงลึกแก่ผู้วิจัย และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการช่วยประเมินตามเครื่องมือการประเมินของผู้วิจัยซึ่งมีจำนวนหลายชุด และขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติที่ใช้งบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ยุทธนา ไชยจุลกร พรณี บุญประกอบ มนัส

บุญประกอบ และทัศนากุศล ทองภักดี.

(2552). การวิจัยและพัฒนาครอบครัว

เข้มแข็งโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบ

มีส่วนร่วมของผู้นำองค์กรบริหารส่วน

ตำบล. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 15(1),

162-184.

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546).

คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช

2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี).

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา

ลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

(2544). การประเมินความต้องการการจัด

การศึกษาระดับปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร:

คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ

การศึกษา. (2554). (ร่าง) มาตรฐาน

ตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอก

รอบสาม (พ.ศ.2554-พ.ศ.2558) ระดับ

การศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี). กรุงเทพฯ:

สำนักงานรับรองมาตรฐานและ

ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การ

มหาชน).

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549).
รายงานการติดตามและประเมินผลการ
ปฏิรูปการศึกษาระดับปฐมวัย. กรุงเทพฯ:
บริษัทเพลีนสตูดิโอ จำกัด.
สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546).
คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช
2546 (สำหรับเด็ก อายุ 3-5 ปี).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2551). รายงาน
มาตรฐานและการประเมินศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
กรุงเทพมหานคร.
อังศรา ประเสริฐสิน สุวิมล ว่องวาณิช และ
นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2556). การวิเคราะห์
องค์ประกอบเชิงยืนยันของความยึดมั่น
ผูกพันกับการวิจัยของครูโดยการวิเคราะห์
โมเดลแข่งขัน. วารสารพฤติกรรมศาสตร์.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 19(1),
119-132.
Frede & Ackerman, D. J. (2007). *NIEER
Preschool Curriculum Decision-
Making: Dimension to Considers*.
Retrieved from [http://docsfiles.com/
pdf_ellen_frede_and_debra_j_
ackerman.html](http://docsfiles.com/pdf_ellen_frede_and_debra_j_ackerman.html)
Start, H. I. & Start, E. H. (2010).
*Education and Early Childhood
Development*. Retrieved from
[http://www.earlychildhood.org/stand
ards/_ indicator](http://www.earlychildhood.org/standards/_indicator)
Ministry of Education and Human
Resources Development. (2007).
Pre-Primary Education.
Retrieved from
[www.english.moe.go.kr/
main.jsp?idx=020201](http://www.english.moe.go.kr/main.jsp?idx=020201)
Scottish Executive. (2004).
*The National Association for the
Education of Young Children*.
(2010). *Education and Early
Childhood Development*.
Retrieved From
[http://www.earlychildhood.org/
Standards/%20%20_%20indicator](http://www.earlychildhood.org/Standards/%20%20_%20indicator)

